

евристична бесіда, діалог, дискусія, проблемне завдання, «мозковий штурм», рольова гра тощо); б) спеціально-орієнтують на розвиток самостійності учня як суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності (самостійні дослідницькі завдання, самостійна робота, творчі роботи, лабораторні роботи, вікторини, аукціони тощо); в) органічно поєднують у цілісний пізнавальний процес засвоєння знань і наукову творчість, оволодіння теорією і розв'язання практичних завдань (метод проектів, індивідуальні проекти, науково-дослідні роботи, метод прогнозування, моделювання, аналогій, пошукові методи тощо).

Якщо учень виступає рівноправним партнером під час вивчення нового матеріалу, тобто виступає суб'єктом навчальної взаємодії вчителя і учнів, то застосовані методи називають інтерактивними. Інтерактивні методи можна розділити на дві підгрупи: неімітаційні та імітаційні. Неімітаційні методи — проблемний семінар, бесіда, дискусія, диспут, брифінг, проект тощо. До імітаційних віднесемо неігрові та ігрові: неігрові — аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, прес-конференції, інсценування, взаємонавчання тощо; до ігрові — тренінг, ділова гра, рольова гра, ігрове проектування тощо.

Тільки комплексне застосування всіх трьох груп методів дає можливість реалізувати потенціал, який закладений в освіті, і досягнути поставлених цілей.

Варіативність форм організації навчальної діяльності учнів в умовах диференційованого навчання

О. В. Барановська, канд. пед. наук

Останнім часом проблема диференційованого навчання набула особливої актуальності і розглядається у різних аспектах. На нашу думку, важливим напрямом досліджень є форми організації навчальної діяльності учнів в умовах диференційованого навчання, дослідження ефективності їх варіативного використання у навчальному процесі. Мета дослідження полягала у теоретичному обґрунтуванні нових підходів до створення системи форм організації навчальної діяльності учнів, варіативності їх використання в умовах диференціації навчання. Визначено дидактичну сутність понять «диференціація навчання», «форма організації навчальної діяльності учнів на занятті», «варіативність». Варіативність школи, на протигагу її жорсткій унормованості, уніфікованості, розглядається як визнання правомірності різних шляхів реалізації єдиної мети і завдань шкільної освіти на основі функціонування різних типів загальноосвітніх навчальних закладів, застосування різних педагогічних систем і

педагогічних технологій. Виходячи з цього, доводилася ефективність варіативного використання форм організації навчальної діяльності учнів в умовах диференційованого навчання. З'ясовано, що використання різноманітних форм організації навчальної діяльності на уроці має низку переваг: розвиток інтересу учнів до навчальної діяльності; підвищення загальнокультурного рівня школярів; формування комунікативної культури під час роботи на уроці і в ситуаціях, наближених до життєвого досвіду учнів; розвиток активності, самостійності, емоційно-вольової сфери, творчих здібностей, особистісних якостей учнів. Ведеться робота в рамках постійно діючої експериментальної лабораторії на базі гімназії «Троєщина» Деснянського р-ну м. Києва з метою консультування вчителів щодо застосування різноманітних форм організації навчальної діяльності учнів в умовах диференційованого підходу, впровадження розробок з означеної проблеми у шкільну практику. Отже, суттєвими ознаками диференціації навчання учнів у сучасних загальноосвітніх навчальних закладах є створення оптимальних умов для розвитку особистості на основі врахування індивідуальних особливостей учнів, специфіки регіонів, соціальних і культурних чинників, властивих навчальному закладові та його регіональному оточенню. Варіативність застосування різних форм організації роботи на уроці відповідає здібностям і можливостям учнів, дає змогу регулювати їхній темп навчання відповідно до потенційних можливостей, що важливо при диференційованому підході до навчання.

Педагогічні функції факультативів у основній школі

В. І. Кизенко, канд. пед. наук

Серед форм диференціації, які створюють передумови для активізації самостійної діяльності школярів і сприяють реалізації творчого потенціалу особистості, чільне місце посідають факультативи.

Аналіз теоретичних надбань з проблеми шкільних факультативів дає підстави для висновку, що не всі її аспекти досліджено достатньо вичерпно. Маються на увазі загальні дидактичні основи факультативного навчання, зокрема, обґрунтування педагогічних функцій і завдань факультативів на різних рівнях шкільної освіти. Не розроблено чіткої дидактичної класифікації й відповідної їй системи факультативів, які забезпечували б реалізацію цих функцій.

Факультативне навчання підпорядковано меті й завданням шкільної освіти, саме тому його загальні функції збігаються з функціями обов'язкового навчання, розвивальною, освітньою і виховною метою.